

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף טז

(המשך מהדף הקודם)

תנן התם: הגמרא מקשה סתירה בין מסכת תמיד למסכת מידות בסדר הלשכות שהיו בבית המוקד.

בית המוקד היה אולם גדול שהיו מסיקים בו מדורות, בכדי שהכהנים ההולכים יחפים על רצפת העזרה יוכלו להתחמם שם. לבית המוקד היו ארבע לשכות שהיו פתוחות לו, שניים מהם היו במקום קודש ושניים מהם בחול, מכיון שבית המוקד עמד חציו (לרחבו) במקום העזרה וחציו (לרחבו) בחוץ. באולם בית המוקד היו חתיכות עצים (=ראשי פספסיון) שהבדילו בין הקודש לחול.

במסכת תמיד כתוב שלשכת הטלאים עמדה בזוית צפונית מערבית. ואילו במסכת מידות כתוב שעמדה בזוית דרומית מערבית?

לשכת הטלאים: שם היו מניחים לפחות שישה בהמות טלה מבוקרים ממום הראויים להקרבה. **לשכת החותמות:** הבא להקריב קרבן וצריך להקריב עימו נסכים - לא היה צריך להביא את הנסכים מביתו, אלא היה משלם את ערכם לממונה על החותמות, והיה מקבל ממנו חותם שעליו כתוב סוג הנסכים הראויים לקרבן זה (עגל / גדי / זכר / חוטא = לצורך- כבש / איל / פר / שלוש בהמות של מצורע). את החותם היה מביא לממונה על הנסכים ומקבל ממנו את הנסכים הראויים לקרבנו. **לשכת בית המוקד:** לשכה קטנה שהיתה פתוחה לבית המוקד. **לשכת לחם הפנים:** בה היו מכינים את לחם הפנים. (הערה: היו עוד שימושים ללשכות האלה כמובא במסכת מידות).

רבי אליעזר בן יעקב היא: הגמרא מתרצת שהתנא של מסכת מידות הוא רבי אליעזר בן יעקב, החולק על התנא של מסכת תמיד. הגמרא מוכיחה שסתם משנה במסכת מידות היא דעתו של רבי אליעזר בן יעקב – מהמשנה הכתובה שם בסתמא המפרטת את הלשכות של עזרת נשים, שלבסוף מתברר שרבי אליעזר בן יעקב הוא האומרה.

(המשך בדף הבא ↓)

דתנן כל הכתלים: אם ניכנס דרך השער המזרחי של הר הבית נצעד קדימה ונגיע ל'סורג'. לאחר מכן נמשיך ונגיע ל'חיל'. שטח החיל היה בנוי מ12 מדרגות שכל אחת גבוהה חצי אמה. נמצא שההר התגבה 6 אמות. אנחנו מגיעים לשער עזרת נשים, בסופה יש 15 מדרגות (שכל אחת גבוהה חצי אמה) העולות לעזרת ישראל. נמצא שההר התגבה ב7.5 אמות נוספות, סה"כ 13.5. לאחר מכן אנו מגיעים ל22 מדרגות העולות לאולם (שכל אחת גבוהה חצי אמה) נמצא שההר התגבה בעוד 6 אמות סה"כ 19.5 אמות.

כל זאת לדעת רבנן. אך רבי אליעזר בן יעקב מוסיף עוד מעלה בגובה אמה שההר התגבה (עליה היה מונח הדוכן של הכהנים). לפי זה גבה ההר סה"כ 20.5 אמות.

במסכת מידות מובא, שהכותל של השער המזרחי של הר הבית, היה נמוך מכל הכתלים שהיו בשטח הר הבית. כל השערים היו גבוהים עשרים אמה ומעליהם חומה גבוהה מאד, ואילו שער מזרחי של הר הבית היה נמוך ולא היתה מעליו חומה. הסיבה לכך מכיון שהכהן השורף את הפרה בהר הזיתים (מזרחית להר הבית), צריך לעמוד לכיוון מערב ולראות את פתח ההיכל בשעה שהוא מזה את הדם, דרך כל השערים הנ"ל שהיו מכוונים זה כנגד זה.

אך מכיון שהר הבית הולך ועולה, נמצא שפתח ההיכל מתחיל גבוה הרבה יותר ממקום עמידת הכהן. לפי דעת רבי אליעזר בן יעקב שההיכל התחיל 20.5 אמה גבוה יותר מקרקע השער המזרחי – מובן מדוע השער המזרחי היה נמוך יותר, כי אחרת לא היה הכהן יכול לראות דרכו את ההיכל. אך לפי דעת רבנן שההיכל התחיל רק 19.5 אמה גבוה יותר – נשארה חצי אמה בחלל השער שדרכה היה הכהן יכול לראות את תחילתו של ההיכל, ולא היה צורך להנמיך את כותל השער.

הא מני רבי יהודה היא: אין ראייה שמסכת מידות שנויה בדעת רבי אליעזר בן יעקב, יתכן שהיא שנויה בדעת רבי יהודה הסובר שהמזבח החיצון עמד באמצע העזרה וחסם בכך את ראיית פתח ההיכל, ולכן השער המזרחי היה צריך להיות נמוך.

החשוב: קרקע עזרת ישראל גבוהה ב13.5 אמות מקרקע שער הר הבית המזרחי. והמזבח העומד עליה היה גבוה 9 אמות. סה"כ 22.5 אמות.

(המשך בדף הבא ↓)

כל העזרה היתה: אורך ממזרח למערב-187 אמה ארוחב מדרום לצפון – 135 אמה. הגמרא מפרטת מה היה בשטח הזה.

ברוחב מדרום לצפון: היה רוחח (להלן יתבאר שיעורו), מזבח, רוחח, טבעות (בהם היו תופסים את ראשי הבהמות לצורך השחיטה), רוחח, שולחנות (עליהם שוטפים ומדיחים את קרבי הבהמות), רוחח, ננסין (עמודים שעליהם תלו את הבהמות לצורך הפשטת עורן -להלן יתבאר שיעור מקום זה), רוחח. סך כל חישוב השטח הנ"ל לא כולל הרווח שבין הכותל הדרומי למזבח ומקום הננסין =114.

שטח רוחב העזרה כאמור 135 אמה פחות 114 = 21 אמות שאותם מחלקים בשווה בין שני המקומות הנ"ל שלא נתפרש שיעורן. נמצא שהרווח בין הכותל הדרומי למזבח היה 10.5 אמה.

אם נחשב את הרווח הנ"ל (10.5) ואת שטח המזבח עצמו שהיה 62 אמה = 72.5 אמה. פתח האולם וכן פתח ההיכל שבתוכו עמדו באמצע העזרה. כאמור שטח רוחב העזרה 135 אם נחלק אותו לשתיים = 67.5 . נמצא שהמזבח עמד בחצי הצפוני של העזרה רק בשטח של 5 אמות.

דבר זה אינו כדעת רבי יהודה הסובר שהמזבח עמד באמצע העזרה. בנוסף, הכהן העומד בהר הבית היה יכול לראות את פתח ההיכל. שהרי פתח ההיכל העומד בדיוק באמצע העזרה היה רחב 10 אמות, כלומר 5 מתוכם בצד צפון ו5 מתוכם בצד דרום. כאמור המזבח עמד בצד דרום רק 5 אמות. מכיון שלמזבח היה אמה יסוד ואמה סובב – נשארו שתי אמות שהתמעט המזבח בגובהו בחלל הפתח, דרכם היה הכהן יכול לראות את פתח ההיכל.